دۆزەخستان

نووسینی
کارزان مستەفا حاجی سابیر کۆیی

دۆزەخستان

نووسینی : کارزان مستەفا حاجی سابیر کۆیی

تشرینی دووەمی / ٢٠٠٠ ی زاینی (چاپی یەکەم) سەرماوەزی ٢٧٠٠ ی کوردی

دۆزەخستان

ناوی کتیب : دۆزەخستان .

نووسینی : کارزان مستەفا حاجی سابیر کۆیی .

کۆمپیوتەرو مۆنتاژ : هەوال ئازاد مەحمود

مۆنتیف : هونەرمەند ئیسماعیل خەیات /کارزان مستەفا

تیراژ : ٢٠٠٠ دانە .

ژمارەی سپاردن (٤٤٤) ی وەزارەتی ڕۆشنبیری ساڵی (٢٠٠٠) ی پیدراوە .

دۆزەخستان

پێشکەشە :

بە : سۆزو خۆشەویستی تۆ (دایە) گیان .

بە : بەڕێوەبەرو مامۆستایانی (قوتابخانەی ...... !!) ڕۆژانـــــی کچم .
بەلام تو ماندو بوونتان و پیرۆزی ووشەو خاك مەهێلن ئـــەو پە پولە دڵ
بیگەردانەی پێمان سپاردوون بە سیاسەت و شەڕو سیاسەت مەداران ئاشنا بن.

پێشکەشە

بە : کاروانی ئاشتیش !!!

دۆزەخستان

شەڕی شیعر بۆ مەرگی شەڕ

ئەڵبەت بۆ خۆم هەرگیز لەسەر ئەوە نەبووم و نابم لەگەڵ شەڕ تەریب و تەبابم.. وەلێ چ بکەم گوناهی منی کورد لەوەدایە، کوردم.. سڵاو ونەوازشیش بۆ ئەو لە دایکبوونەم.

کەس نییە لە ئێمەی نێو ئەم کوردستانە سوتماکەدا چەندین دراماى ئاکامی شەڕی نەدیبێ ئەویش بە هەردوو ڕووەکەیەوە (هەق نا هەق) .. جا ئەوی ڕەوا بویێ خاوەن شەهید شانازی پێوەکردووە.. پێچەوانەکەشی مایەی گازندەو نەفرەتی خەڵك بوون.

لە مێژە خەڵکی کوردستان بۆ وەدەست هێنانی مافی ڕەوا خەباتیان کردووەو قوربانییان داوە لە نێو ئەو چین و توێژانەشدا (ڕۆشنبیران) کەلە ڕوانین و تێگەیشتنیاندا (تاڕادەیەکی زۆر لەبەر چاو) بۆ هەڵوێست وەرگرتن جیاواز بوون و ڕۆڵی لەبەرەی خاك ویستیان هەبووە.

پاش ڕاپەڕین، لەدوای پاکتاو کردنی بەشێکی ئەم (کوردستانی گوڵ بوون بە خوێنە) ..شیعر بووە مقاوەمەت دژی شەڕی خۆ کوژی و قڕکردن و یەکتر بڕاندنەوە چونکە ئەو هەڵوێستەی وەرگیرا، شیعری قەرەوڵ نییە شیعری فرمێسکە نەك سەنگەر، گازندەیە نەك پەلامار مرۆڤە نەك کوژەر، دواتر شیعری بەرگرییە لە تەفرو تونانەبوون دا بەسوتماك نە بردنی کوردستان بەدەستی خۆمان! ئەڵبەت من ووتاری سیاسی نانووسم وەلێ لەو تیرۆژەی سەرێوە کە بەچەند دێڕێك ئاماژەم

هەڵوێستنامەی کێڵ

پێدا ، دەمەوێ خوێندنەوەیەکی خۆم بۆ قەسیدەی (دۆزەخستان) ی شاعیری تاسەر ئێسك دژی شەڕ (کارزان مستەفا سایر کۆیی) بنووسم.

لە یادمە ساڵی ١٩٩٢ کۆڕێکی چلەی ماتەمینی بۆ شەهید (شێخە) ی برای کاك (وەهاب) ی سەرتیپ سازدرا، ئەڵبەت بۆتە عورف کە لەو جۆرە مەراسیمانەدا، شیعر پێشڕۆیی دەکا، لەو مەراسیمەدا ئەوی سەرنجی ڕاکێشام شیعرێك بوو کە خاوەنەکەی نەهاتە سەر مینبەرو (وەك دواتر زانیم) تکای لە دەستەی چلەی ماتەمگێڕیش کردبوو نێوزەدە نەکرێ..

شیعرەکە بە نێوی (شەهید شێخە)بوو، بزۆزی شیعرەکە ناچاری کردم لە دوی شاعیرەکەی بکەومە سۆراخ.. دواتر و پاش تەواو بوونی مەراسیمەکە هاوڕێیەکی دێرین بۆ خۆشهاتن و دوعا خوازی هاتەکنم پرسیم:

داخۆ ئەو شیعری (شەهید شێخە)یە ئی کێبوو؟ پاش کەمێك بێدەنگی، ووتی: شیعری من بوو..

نایشارمەوە کەمێك بەزمانی لۆمەوە گووتم:دەبا خۆت پێشکەشت کردبا، گووتی:ئەوەم لۆ برازای خۆم نووسیوەو بەتەنێ دەردە دڵی خۆمە نەك بۆ ئەوەی خۆم بەخەڵکی بناسێنم کەمن شاعیرم. هەر ئەوەندە وەڵامی دامەوە هەناسەیەکی بۆ فرمێسکەکانی(نظام)ی براشی هەڵکێشا.

ئەو گووتەیەی-کارزان-لەلای من ئاسایی نەبوو چونکە لە زۆر کۆڕی تایبەتدا شتی جوانی دەخوێندەوە هەروەکو قسەی بەتامی هەبوو لەمەڕ

شیعر، لە یادمە جارێکیان ووتی: حەزم لەشیعری نوخبە نیە با بەزمانێ بنوسرێ خەڵکی ئاساییش لێی حاڵی بن.

لەدانیشتنێکی تردا باسی (سەراب) کرا،کە ئەو دەمە زۆر بەکار دەهات ، بەهێمنی گووتی:

تراویلکەشی پێ دەڵێن، پاشان ئەوەشی گووت کە لە ناوچەی ئێمە(کۆیە)-زیخە شینکەشی پێ دەگوترێ .

ئەڵبەت بەزاریدا دیار بوو زۆر بە -سەراب-ئاشنا بێ بەتایبەت چونکە نزیکەی پێنج ساڵێك لە ناوچەی (چبایش)ی عێراق لە-مەنفا-دا بووە، بۆیە هەر لەو بۆنەیەدا کۆپلەیەك لە شیعری-سەراب-ی خوێندەوە (کەپێم وایە ئێستا لەگەڵ چەند شیعرێکی تریدا ئامیلکەیەکی ئامادەیە)

لۆ کەس نیە لە سەراب بدوێ
سەراب حەزەکانی منە
حەزەکانم لۆ ئەنگۆ
گەر دەی گەتێ
گەر نا
لۆ کەس نیە لە سەراب بدوێ

ئەم دەستپێکەشم بۆ ئەوەبوو پەنجەرەیەك بۆ ڕوانینی ئەم قەسیدە درێژە ئاوەڵاکەم و لەوێوە ڕائێستێك لە سەر ئەزموونی شاعیر بکەم کە بە هۆی بێدەنگی خۆیەوە درەنگتر ناسرا، ئەویش لە ڕاستیدا دەبوو زوتر خوێندنەوەیەکی پێویست بۆ شیعرە سەرەتاییەکانی نووسرابا، ئەڵبەت

هەواڵنامەی کتێب

ئەوەشیان زۆرتر پەیوەندی بە تەمەڵی خۆیەوە بووە، ئەگەر نا بڵاوکردنەوەی ئەم قەسیدەیەش ئیستەرەمی من نەبا وەکی ئەوانی دی لێ دەهات.

کاتێك لە کۆپلەکانی ئەم قەسیدەیەی دەخوێندەوە هەستم دەکرد دڵی قوڵپ دەدا، ناوە ناوەش فرمێسکی دەسرِی:

با شیعری ئەو شاعیرە دوو ڕوانە
نەبینم .. نەبیستم
بۆ فەلەستین و منالان
(تەلزەعتەر یان نووسیوە
لەو لاشەوە منالانیان لە منالی وان برسی تر
نیشتمانیش لە فەلەستین بریندار تر).

ئەم هەڵچوونە پڕ لە گیانی نیشتمانیە، ڕەتکردنەوەی کێشەی ڕەوای فەلەستین نیە بەڵکو پێویستی لە بەرچاو گرتنی کێشە ڕەواکەی خۆشمانە. ئەتوانم بڵێم چاونەترسی و سڵنەکردنەوەی ژیانی ئاسایی خۆی بۆتە هەوێنی شیعرەکانیەوەتا هەر لە سۆنگەی ئەو هەڵچوونە ڕەوایەوە، لە ئاستی شەڕێکدا کە هەموو دەزانین بایی چەند ماڵ کاول کەرەیە ئەوها دەڵێ:

ئەو تفەنگانە نەبوون
شەڕیان پێدەکرا؟
تۆ بڵێی ئەو تفەنگانە
عەقڵیان بە تەقەی خۆشی بشکێ..
بە تاڵی شەڕ نەفامن ..؟!

دۆزەخستان

کرۆکی خاك ویستی و نەتەوە پەرستی لای شاعیر، ئەگاتە ئەو پەڕی کاتیٚ دەنووسیٚ:

نێوەش میٚزەر سپییان
هەی لە خوا ترسان
خەتیب و دەستەی مەلایان
قورئانی پیرۆز، لە ئامیٚزتان دەنیٚم
(الساكت عن الحق، شيطان أخرَس).

ئێمەی ئەوەی حەفتاکان بەهەندەك داب و دەستوری شیعریەوە موعجەب بووین.. هەر ئەونەریتەش سەمتی خۆی وەرگرت و لای ئەو شاعیرانەی لە ئاسۆی تێگەیشتنەوە بەکاریان دەهێنا، بە ئێستاشەوە دەقەکانیان زیندوون.

ڕەمزو ئەفسانەو کلتور ئاوێتەیەکی دێرین و بە عومرن لەو بوارەدا.. لێرەدا گەرەکمە ئاماژەیەکی ڕەها بە یەکێك لەو لایەنانە بدەم کە شاعیر بە ئەزموونی خۆی تێکەڵ کردووە:

هەر کەسیٚ لە نێوە
فتوای ناهەقی شەڕ نەدا
ستەمکارە
نوێژو ڕۆژوی قبولٚ نیە
سلاٚوی..
دروست نیە

ساڵی ١٩٦٧ کاتێك ئەو نسکۆیە بەسەر شەڕی- عەرەب/ئیسرائیل- دا هات کە بۆ خۆیان ناویان ناوە ((نشوستی حوزەیران)). لەو دەمەیدا چەند شاعیرێکی لەبەر چاوی عەرەب-نزار قبانی، مظفر نواب، محمد الماغوط.. تاد، ئەوەی بە هەڵەی عەقڵی سیاسی عەرەبیان کرد، ئەگەر قەڵەمێکی سیاسی ئەوەی کردبا دیارە چارەنووسی بەجۆرێکی دی دەبوو.. مەبەستی سەرەکیم لەو نموونەیە ئەوەیە ، باشاعیرانی کوردیش لە دیاردە بەرنامە بۆ داڕێژراوەکانی خۆمان بێدەنگ نەبن (دیارە بەگژاچوونەوەی شاعیرانە) چونکە بەدەر لەشەڕ ئەگەر بویستریّ زۆر ڕێگای تر هەیە:

تەرزە گریان دەسڕمەوە
سکڵ و پشکۆی فەرهەنگی خەمی ئەم عومرە
لە گڕدانی سینە دەنێم
بە خۆم نیە،
وا هەست دەکەم
لە سەر ڕوورگی هەتیوانی ئەو شەڕە
نان.. دەخۆم !.

وەك لە سەرەتادا ئاماژەم پێدا-کارزان-خۆ کپ کردنی بووە مایەی درەنگتر بڵاوکردنەوە، دەنا هێندەی من ئاگاداربم لە سەروی هەفتاکانەوە بیّ پەلەو زۆر لە خۆکردن و دەرخستن هەوڵی جوانی هەبووە، ئەوی هاندەری من بوو بۆ ئەم ئیستەرەم کردنە شیعرێکی بوو بۆ شەهیدێکی مەزنی نووسیوە کە کەسی خۆیەتی زۆر جار بەرگوێم دەکەوت لە کەناڵەکان . نازانم بۆ دەگریام دەشیّ لەبەر ئەوە بووبێ کچان ، بێوەژنان یا... یا ... بێ بەڵام ئەوی زیاتر غەمباری دەکردم کەس کارزانی نەدەناسی .

کەوالنامەی کتێب

دۆزەخستان

وەلێ بەشەرمنۆکییە ئاساییەکەی خۆی کە تا ئێستاش لەگەڵیدایە، بۆ نزیکانی خۆی خوێندونەوە.. ئەوی بە ئێستاشەوە لە یادم بێ ئەو کۆپلە ناسکە پڕ سۆزەی دیوی دوابەرگە کەوەک گلەیی دەرهەق بە بابە مستەفای سابیر کۆی گوتیە .. منیش وەک کۆییان حەزم لێیە ئەوسۆزە بەتامە بەسەر بکەمەوە چونکە ماچ وازی زارۆیانی خۆم بیردەخەنەوە .

بۆ ئەم قەسیدەیەش هەر جارەی بە بیانویەك خۆی دەبوارد تا لە (خەتا گیراو) چاری نەما.. ئیدی بەڵێنی ئەوەشم دایێ خوێندنەوەی خۆمیان دەربارە بنووسم (ئەڵبەت خوێندنەوە !) ئاساییە بە تایبەتی لە نێو ئێمەدا کە تا ئێستاش لە زۆر بواری ڕۆشنبیریدا پاشکۆی میللەتانین، لە نێو زۆر بوونی دەنگی شیعری و بواری تردا ئەڵبەت خوێندنەوەکانیش جودان.

بە بۆچوون و بڕوای من ئەم قەسیدەیە پەخشان ئامێزەی برای شاعیر (کارزان کۆیی) وەک نەفرەتێك لە دژی شەڕ وەک هاوارێك کە ئاوێتەی هاواری دایکانی شەهیدو منالانی پێشمەرگەو ڕۆڵە بەدەست شەڕەوە ئاوارەکانە.

من لە نزیکەوە ئاگاداری ژان و ئازاری لە دایکبوونی هەندێ لە هەناسەکانی ئەم قەسیدەیەم، خۆ ئەگەر هیچی لە دەست نەهاتبێ..

پرۆژەیەکە بۆ دژە شەڕ ..

ئای شەڕ
ئای ناپاکی
ڕازەکانم دەتلێنەوەمو
ژەبری شەڕ ناپێکن
منیش بەرەو وونبون ڕێ دەنێم
دەستە و دامێن
بەناخی ئاگری شەڕدا.. ڕۆدەچم.

دۆزەخستان

بنۆڕن دێوه زمەی شەڕ لەم وولأتە ئەنگوستە چاوەدا چۆن لە سەر سنگی هەمووان چۆکی داداوە مالّێك نیە تاپۆی ئەوی تێدا نەبێ، حزوری وی بۆتە حزوری ئەرخەوان لە گردەکەی (سەیوان) ی سلێمانی و گردە شەهیدانی شارانی تری ئەم دەڤەرە:

ئەو کاتە شەڕ
دەبێتە ترسێکی تری شەونشینم
ڤینم ناتۆرێ
دەبمە نێچیری و
بەناخی بەستوما ڕۆ دەچێ
هیوا بەری خوێن دەگرێ و
جوانە مەرگ دەبێ

ئەگەر نا ئەو هەموو دروشمە ڕەش و کراسە ڕەش و مەدالیایانەی دوای ڕاپەڕین چین..؟ بلێی تەواویان قوربانی تەقەی خۆشی بن!

کوڕی ئەو ڤارەمانەو
عارەبانەیەکی دەستی دەبینم
هەموو ڕۆژێ چاوشارکێ
لەگەڵ پۆلیسدا دەکات
ئەبا دایکی لە برسانا
سەری
بابی
شۆڕ
بکات

جەمالنامەی کتێب

دۆزەخستان

هەر بەو بۆنەیەوە حەز دەکەم ئێستێك لەسەر (پۆلیس) بکەم (کارزان) بۆ خۆی سەردەمانێك ئەفسەری دەرەجەدار بووە، جا لێرەدا ئیستێکە لەوەدایە، ڕقت لە پیشەی خۆت ببێتەوە لە کاتێکا کە پێی بزانی لە هەندێ بواردا لەبری خزمەت ستەمی هەبێ، لەبری هێمنی ئاژاوە گێڕبێ، بۆیە هەر لەو ڕوانگەیەوە شاعیر بە سەربەرزیەوە دەڵێ:

منی لە ناو گێژاوی پۆلیسی خوڵقاو
دورترین کەس لە هەستی ئەوین
بڕیارت پێدام
بێریەکەم وەلانێم و خۆم ئازادکەم
لەبری ئەو بێریە ڕەشە
تاجە گوڵینە شیعرێکی بەتام
لە سەر نێم .

ئیدی ئەمە کوردستانە هەمیشە موبارەکەکەی ئێمەیە، بەخۆمان نیەو کراوە بە دووبەشەوە، بێوەژنێك نۆ جەژنە دەباتە سەرگۆڕی مێردەکەی.. براکەی.. بەشێك لە خوێنەکەی ..لەو لاشەوە ڕەشبەڵەکە. هەر ئەوەشە پرسیاری مێژوو.

عوسمان شەیدا
ناوەڕاستی تشرینی دووەم
سلێمانی / ٢٠٠٠

دۆزە خستان

ئۆی شەڕ
دێوەزمەی ئەم کوردستانە لەت لەتە
کەدەتبیستم
بێوەژنە ڕەشپۆشەکەم دێتەوە یاد
هەموو سپێدەی* جەژنانێ
ڕوو دەکاتە گۆڕستانێ
یادە وەریەکانی پێیەو
بەدەم ڕێـــوە
فرمێسکی خوێناوی دەڕژێ
هەتیوانیشی فێر نەبوون
بەبێ بابیان
دەست بۆ کاسەی جێژن بەرن
وا چەند ساڵە
خواردنی جێژنێ لێ دەنرێ و
بێ تام و بۆ تورِ هەڵئەدرێ
بەرگیش هی جەژنانی ترە
لەبەر دەکرێ
ئای لەو خەمە چەندە قورسە
هەموو جەژنێ ئێخەم دەگرێ
دەبێتە میوانی سفرەو
لای منیش..پرسە دەبەسترێ،
خوا سەبەب کار بگرێ
* * *

*سپێدە: بەرەبەیان ... کازیوە

هەواڵنامەی کتێب

دۆزەخستان

ئیدی بە خۆم نیە
لەگەڵ ئەو ئازارە دەژیم و
خەمێکی ئاڵۆز تێم دەئاڵێ
کۆچ دەبێتە میوان
بەندو کۆت
فەهۆ* لە ئامێزی خۆییم دەنێ
تەرمی ڕەش دەبینم
ئەڤین سەر لەگۆڕی
ئەبەدی دەنێ و
منیش دەتاسێم
لە ئاستی سووتانی سۆزدا
مەلول ژیانم هەڵ دەقرچێ
بەیدەست** ....
زووخاو دەنۆشم
لە کوخی ئازارەکاندا..
...سرِدەبم...
ئەستێرە سپیەکان دەبینم
سوور ئەدرەوشێنەوە
فرمێسکی خوێن ئەسڕن
شەڕخوازانیش نایانبینن

*فەهۆ: شەرم
**بەیدەست: بێ دەسەلات

هەواڵنامەی کتێب

دۆزەخستان

ئەندێشەکانی شەڕ دەناسمەوە
لە چرە دوکەڵی خۆیاندا
ڕیشەی دڵی ئاسوودەیی لەبن دێنن
خەبات بادەرەوەکانیش
چنگی ڕەشیان
لە بینە قاقای ئاشتی دەنێن
. بۆ تالآنی.
ئاوێنەی چاوانم دەشکێ و
سکتر...سکتر *
بە پەل کوتان
تەرزە گریان دەسڕمەوە
سکڵ و** پشکۆی فەرهەنگی خەمی ئەم عومرە
لە ئاگرِدانی سینە دەنێم
بە خۆم نیە ...
واهەست دەکەم
لە سەر ورگی هەتیوانی ئەو شەڕە
نان
دە ...
خۆ...م...و
ئەمن بەردی کۆڵێم
لە گۆڕناوە

هەوالنامەی کتێب

سکتر: بێدەنگی لە ناچارییا

سکڵ: بە پشکۆی زۆر گەشاوە دەوترێ.

(بەردی کۆڵێ) لە شاخەکانی (کۆیلێ) لەسەر رێی گۆمی کەونە پردێ، بەردێکی گەورە لەسەرڕێگا بوو پێیان دەگووت (بەردێ کۆڵێ) جاران رەزەوانەکان شت و ڕزقیان بەکۆڵێ دەهێنایەوە شار، واتە (کۆیە). کەدەگەیشتنە ئەو بەردە، کۆڵەکەیان لەسەر دادەناو پاڵیان پێوە دەدایەوە لەوێ تاوێ بۆی دەحەسانەوە. بۆیە ناویان نابوو (بەردی کۆڵێ) لە ساڵی ١٩٦٠ کابرایەکی بەردکێشی کاروانچی بەردەکە دەشکێنێ و بۆ خانوو دروست کردنی دەبا ئەو شوێنە لەرەزوانەکان وندەکات، بەلام نەیتوانیوە لە مێژوو بیشارێتەوە.

سەرم بە گومان دەبێ لە خۆی
بژاری ناڵەی...
دڵی پڕ ئێش دەکاو...
حەزەکانم دەسووتێن
دەسووتێن بەسەرپڕاوی
کاتی چاوەڕوانیم ناسرەوێ
ماڵ وێرانی شەڕ لەکۆڵ دەنێم
لەژێر ڕەشماڵی کەدەردا
بە تاو ...دەگریم...
بۆ ئەو پەیاکە* بێ پاسپۆرتانەی
لە گۆمی خوێندا
... مەلەدەکەن و...
... مناڵیان ...
... بەقەدەر سپاردووە... •

(ئێمە لەسەرەتاوە لە زەلکاوە مەزنەکانی شۆڕش و لە زێرابە پڕ لە بۆنەکانی مێژوو وەڕس بوین)**

* پەیاک؛ داشی شەترنج... بەتایبەتی بە پیادەی شەترنجەوە دەوترێ
**دێڕێ لە شیعری محەمەد ڕەنجاو لەشیعری (...).

عەوالنامەی کتێب

دۆزەخستان

چاوەڕوانی دەمورژێنێ
پەژارەیی و بێ مرادی
لە بۆ خۆم دەچنم
فرمێسکی خوێن دەرێژم
چاوەڕوانی...
شەپۆلی تەماوی شەڕ دەکەم
تا بەرەو چارە نووسێکی وون بوو
خۆم و مالو مندالم... هەلێ پێچێ.
ئاواتەکانیشم ...
بە ئێوە دەسپێرم...!!
لە ئێوەش تکا دەکەم
مەتۆقێن ..هوەیدا *
وەک دار سنەوبەرەکەی مالی باپیرم
تەنها ...و تەنها
یەک ڕەگ و لانەتان هەبێ
بالە دوو مێژوودا لە خاچ نەدرێن
لەزستان و هاویندا
هەر بە کەسکی
خۆتان بنوێنن

* * *

*هوەیدا : بە ئاشکرا

کەوالنامەی کتێب

ئێوەش مێزەر سپییان
هەی لە خوا ترسان
خەتیب و دەستەی مەلایان
قورئانی پیرۆز...
لە ئامێزتان دەنێم
((الساكتُ عن الحق شيطانٌ أخرَس))
باکونە پەپووی بەدووم*
لە سەر دیواری ماڵی خودا
نەخوێنێ ....
لە لوورەی گەلە گورگ مەترسن
هەتاکەنگێ ...
.. بێ دەنگی...
هەر کەسێ لە ئێوە ....
فتوای ناحەقی شەڕ نەدا
ستەم کارە ...!!
... نوێژو رۆژوی ...
... قبول نیە ...
سلاَوی ...
... دروست نیە
دەمێزەرێ لە کفنەکەی ...
مەلای داسنی کوژ**... دادڕن

هەواڵنامەی کتێب

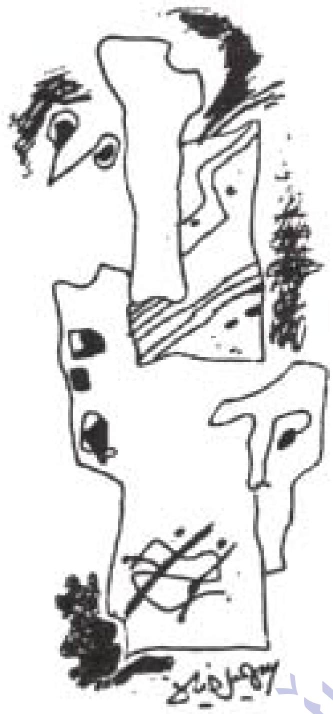

*بەدووم: ئەگبەت: شووم

**مەلای داسنی کوژ: ئەم پیاو چاکە (مەلا محەمەد) بووە کە ناسراوە بە (مەلا محەمەدی داسنی کوژ).

لە مزگەفتی (قوشخانە) بووە، دەزانێ کە حاکم نێشێکی ناشرینی کردووە شەوێك دەڵێ: " حاکم ئەگەر نەمرم.. ئەم شەو دەت کوژم و (یاسین) یشت لەسەر دەخوونم".

شەو مەلا بەسەر قەڵاتێ هەڵ دەگەڕێ و دەچێتە ژووری حاکم و خەنجەرێ لەسەر دڵی دەدا....

دێتەوە مزگەوت و خەنجەرەکەی دەشواو دەست دەکات بەنوێژ کردن.

هێندەی پێ ناچێ لە دوای دێن و دەچێ یاسینی بەسەردا دەخوێنێ.

تێبینی: حاکم لە کۆنە قەڵات بووە، کە گەرەکی (قەڵات)ی بەناوە کراوە لە شوێنی انحصاری ئێستا بووە. حاکم لەوێ دانیشتووە، مەبەست (کۆیە)یە، وە ئەم مزگەوتە تا ساڵانی (١٩٣٠) بووە، ئێستا نەمزگەوت و نەجێگای ماوە.
وە حاجی قادری کۆیی لە شیعرێکا ناوی قوشخانەی هێناوە. لە (قوشخانە) وەتا (ئیچقلا)...

دۆزەخستان

ئای کۆتری ئارامی
بەرائەتی گریانی بە کوڵ
لای شاعیرو هەتیوانی شەڕە
بەهای ئەو بەرائەتەش
لە کەمیی نان و زۆریی شەڕ
نغرۆ دەبێ**
تۆش تەرە دەبیت و منیش
چاوم سوور دەبێ و
شەڕیان لێ دەتکێ
زمانم لوول دەخواو
بەدەم وەنەوزی مەرگەوە
لاڵ دەبێ
ئاڵۆزی ڕام دەپێچێ و
بە چنگ
سەنگەری شەڕ دەکۆڵم
کەللە سەرێ ئەدۆزمەوە
لە داخی شەڕ داڕزاوە
بەڵام چاوی زیندووە
وەک کانی فرمێسکی لێ دەڕوا
بۆ بابە گوڕگوڕ دەگری
منیش شەرم دەمگرێ

نغرۆ: وون بوون لە شتێکا

هەواڵنامەی کتێب

هەر دەترسم لە شەڕ
بەناخی سەنگەردا..
ڕۆدەچم بۆ ژیان
مەدالیای ..
ملی ڕێگایەکی ونبوو ئەدۆزمەوە
بەلاَم لێم ناگەڕێن
بەر دەستان... لە بۆ مەرامی خۆیان
لە سنگی بابمی نێم
ئای شەڕ ... ئای ناپاکی
رازەکانم دەتلێنەوە و
زەبرت ناپێکن.
بەهەتیووی...
سەر دەنێنەوە
منیش بەرەو ونبوون ڕێ دەکەم
دەست و دامێن
بەناخی ئاگری شەڕدا ... ڕۆدەچم
لەگەڵ تاوانی شەڕ ... دەگەوزێم
وەڵ دانامرکێ قینم
سینەم دەبێتە گۆرە پانی...
کاروانی تۆڵەو... لەیەک ترازان
* * *

هەواڵنامەی کتێب

دۆزەخستان

برۆکانم لێ دەبنە کەوان

برژۆڵانیشم لێ دەبنە...

تیری شەیتان و

منی هەردەم بێ چەك و بێباسك*

لە جەرگم ئەدەن

پەل بەست ...لەگەڵ تکای ئەڤینێکی بێ گەرد

لەسەر تاتەشۆرێ

خۆم دەناسمەوە

مل کەچ

منداڵەکانم لە ناو تامێژدا **

چەپلە لێدەدەن .. پێ دەکەنن

کۆتەڵیش ***

بۆ مردووانی ئەو شەڕە دەکرێ

بە بەرگی خوێن و تاوان .. دەڕازێنەوە

منیش بەرەو گردی غەریبان***

تەنهاو ... نەبان ****

مردوو شۆڕەکە

بەڕێم ...

......دەکا.

عەوالنامەی کتێب

*بێباسك: بێ کەس . تەنیاباڵ

**تامێژ: تابووت

***کۆتەڵ:

گەورە پیاوان کە دەمرن لە (کۆیە) نەك هەر ئەوانەی هەر خزمن، بەڵکو زۆر کەس کە خێریان لێ دیتون.. واتە پیاو چاکان کە دەمرن (کۆتەڵ) یان بۆ دەکرا . بەجل وبەرگەکانیان دەیان ڕازاندنەوەو، جلك و بەرگی جەنگیان پێوە دەکردن. لەسەر ئەسپێکان دادەنا. هەر لەخۆی دەچوو، لە دیوەخان ڕایان دەگرت.. پیاوانی جگەر سۆزی و کەس و کاری و خۆشەویستانی بەدەنگی خۆش دەیان لاوانەوەو بەکردەوەو چاکەکانیا هەڵیان ئەدا. ئەگەر ئافرەت بوایە ئەوا سەرو کڵاوەکەیان بە شتێکا هەڵ ئەواسی و خشڵەکانیان پێوە دەکردو ژنان سەردوڵکەیان پیا هەڵدەگوت. بەدەنگێکی وا کەس نەبوو خۆی پێ بگیرێ و نەگری.

****گردی غەریبان:

گردێکە لە کۆیە، ئەوەی پیاوی خراپ بووایە، مەبەست لەو کەسانەی کە خزم و کەسی حاشایان لێ بکردایە، یا کەسێ بێ کەسی بوایەو کەس نەی زانیایە خەڵکی کام لایە، یاخود ئەگەر یەکێ لە دەوروبەری شار بکوژرایەو خاوەنی نەبوایە لەوێ دەیانسپارد (دەنێژرا) تێکەڵاوی گۆڕستانی شاریان نەدەکرد.

*****ئەبان: ئەناس، غەریب.

دۆزەخستان

سەر لە گۆڕ دەنێم
ئای لەم خەوە
لەم ژینە پڕژانە
لە چاوی ئارامگاشەوە *
بۆنی خوێن دەکەم.
ئارام نیم ... ... ناسرەوم.
سەرم لێ دەبێتە ..
سەلکی کافری و **
بێ هۆشان...
بەرد بارانم دەکەن
بە تفاوی پیسیان
لە نوێژم دەبەن
لە وانیش بێ هۆشتر
ئافەریمیان دەکەن
ئێمەی زاناش
ئەوا بابە گورگوڕ هیوامان لە پێنا
دڵمان خۆشە ئەم بەهارە
بە خوێنی شەهیدان
لە دێگەڵەو کەپکی حەمەد ئاغا
ئاگری سەرکەوتنی نەورۆز دەکەینەوە
ئافەرم شەڕ !!

هەواڵنامەی کتێب

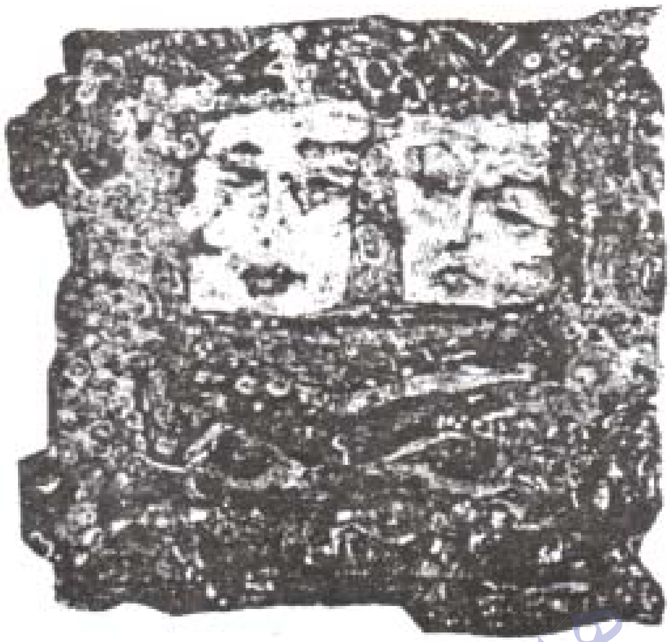

** چاوی ئارامگا (چاوەقەبر):*

ئەگەر یەکێ بیکەس بوایە لە (کۆیە) لە گردی غەریبان دەیان ناشت، وە ئەگەر خزم و کەس و کاری پێیان زانیبا، دەهاتن بە گێچ و بەردی گۆڕەکەیان بۆ هەڵدەبەست.

وە لەقەبرەکە لەلای سەرییەوە ڕوو لەقیبلە کونێکی وەکو خەلانچکەیان لێ دەهێشتەوە، وە بەو ناوەی کە کابرا چاوی لە دنیا بووە.. ئەگەر خزمێکی هاتە لای لەوێ دەبینێ.

*** سەلکی کافری:*

لەڕێگای هەر مووتەی کۆیە، گردێك هەیە لە وردە بەرد پەیدابووە.

بەوناوەی کەسەلکی کافرێك بووە، خەڵکەکە بەناوی ناینەوە وا فێر کراون کە بەوێدا بڕۆن دەبێ سێ بەردی تێ بگرن و سێ تفیشی لێ بکەن، بەڵام ڕۆشنبیران وای بۆ دەچن کە ئەوە یەکێ بووە لەوانەی بەرگریی کردووە لەداگیرکەرو لەو شوێنەدا شەهید بووە، بەڵام کە داگیر کەر هاتوون ئەو ناوەیان لێ ناوە.

منیش بەبۆچوونی خودی خۆم ئەمەیان بە ڕاستر دەزانم...

دۆزەخستان

ئای شەڕ
ئای گۆڕستان
بە منداڵی لەگەڵ بینینی
هەر دار ئەرخەوانێکا..
تۆم دەهاتە یاد
ئەمێستا..
لەگەڵ بیستنی ناوی نەهامەتیت
خۆم لای تۆ ... ئەدۆزمەوە
بەچەواشەیی لەگەڵ..هورژاند*
خۆڵە مێش و بابوسکەی شەڕ**.. دەبێژمەوە.
ئەنجام...
هەتیوانی ئەو شەڕە...
دێنە سەر لەپی دەستم
برسی و تینو... پێپەتی و بێکەس
ناسرەون... دانامرکێن... دەگرین.
بەکوڵ دەگرین و... دەکڕووزێنەوە
تێم دەناڵێن
بێ نەواو بێکەس
بەرۆکم بەرنادەن .

*هورژن: پرمەی گریان، شەنیور، یاخود دەنگی گریان
**بابوسکە : سووتوو- پاشماوەی سووتان

له پڕ شەیتان شاڵاودێنێ
بانگی بێزاری هەڵ ئەدا...
له ئێمەی نەبانەو*
خۆی دەبێتە بانۆك **
بەهانایانەوە دێ.
له ئامێزی ئاگراوییان دەنێ.
بە دەسکەوتی بارانی خوێنی ئەو شەڕە.
ڕەحمێ دەکاو...
سێوەکەی ئادەمیان
لۆ دەکاتە...
تریتی خوێن
ئەوانیش برسی و بێکەس
ملی لێ دەنێن...
... فەرهودستانە.
له سێوەکەی باپیرە گەورەو
خوێنی باوکیان
گوێ ڕایەڵ و هۆگری شەیتان
گەمە بە خوێن..
دە ...
...کەن.
...له کابوسستان
ئافەرم شەڕ... شەڕی ...!!

*نەبانە :
شیر دەرێ کەبێچوی خۆی ناوێ و شیری ناداتێ.. هێندێ جاریش بەکاردێ کەیەکێ لەیەکیکی تر دەتۆرێ و قسەی لەگەڵدا ناکا. دەڵێن نەبانە لە فلان (بەبێ کەسیش بەکاردێ بە لام لێرەدا بەمەبەستی سەرەوە بەکار هاتووە) .
**باتۆک :
بەکەسێ دەوترێ کەبێچووی دایک مردو بخاتە بەر دایکیکی تر

ئەو کاتە شەڕ
شەڕی تڕتڕە *..!!
دەبێتە ترسێکی تری شەونشینم **
لێم ناتۆرێ
دەبمە نێچیری و
بە ناخی بەستووما ڕۆدەچێ
هیوا بەری خوێن دەگرێ و
جوانە مەرگ دەبێ...
ناڵەی شەهید دەبیستم
پیش دەخۆمەوەو.. دڵم پڕ
وێران کەر دەبینم
جوانی پەرەوازە دەبێت و
لەسەر تەلاری نامۆیی ...
چاو لێك دەنێ!!
منی ونبووش
لە چۆڕاوگەی بارانی خوێندا
سەر لێ شێواو
سام دەمگرێ...
سام فەرمووم لێ دەکا ...
شپرزە رادەمێنم ...
هاواردەکەم ...
...هاوار.

* ترتره: گیایەکی وەك هەودا دەزوی زەردە کەلە سەوزی دەئاڵێ و وشکی دەکا.
** شەونیشن: بەکەسێك دەوترێ کەشەو نەخەوێت.

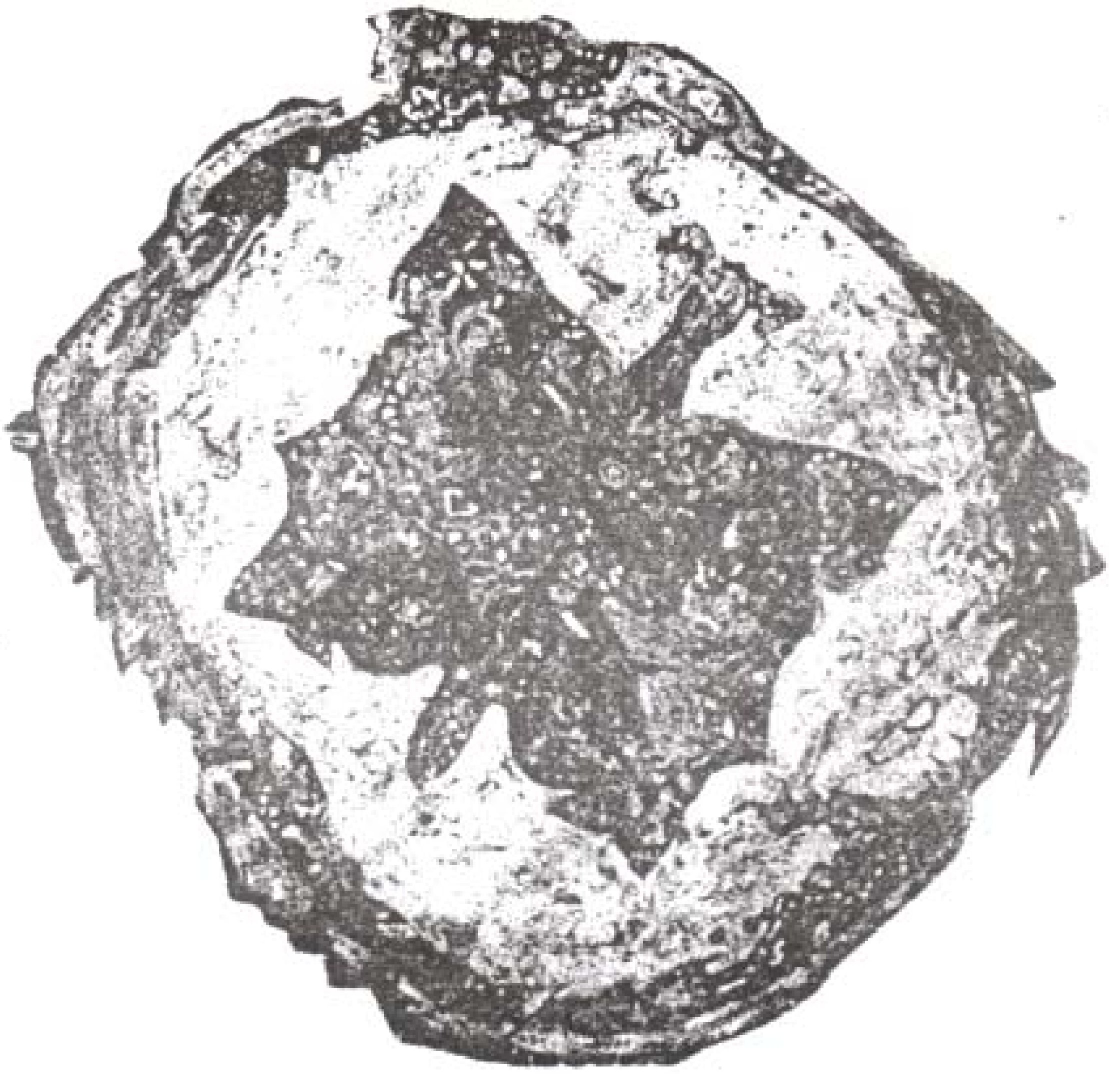

مەرگم دەوێ...

...مەرگ.

مەرگ دەتۆرێ و

بەدرکەنەی سنوور ...

خۆی کفن دەکا، یاخی دەبێ

ئای مەرگ ...

...تەنها ساتێ

لەبری خەونی برسییەك

مەبەستمە..

... تەنها ساتێ. لە ئامێزتا

خەونی ئەبەدی ...

...بم باتەوەو

شەڕی ئەو برایانە ...نەبینم

بەخوێنی خۆیان و...

چەکی شەیتان..!!

یەکتری بپێکن ...!!

لە ماڵی ...

خۆیان !!

*   *   *

ئای ژنە چاو شینەکەم
پرچت مەڕنەو... مەترسە
ترست دامرکێنە... بۆ ژێر باڵی من
بابە هێمنی باسی.. شەڕ خوازانت لۆ بکەم
من بە پرشنگی چاوی... تۆ...
لە تاریکیدا
مناڵە نەشمیلەکانمان.. دەبینم
بەڵام.. ئەوان
بەپریشکی ئاگری شەڕ
لە تاریکیدا..
دەسکەوتی خوێن پژان.. ئەدۆزنەوە
دڵەکەم..
لەشەڕدا هەموو شتێ بەندە
تەنها ئۆرگانەکان نەبێ
لە درۆ ئازادن
گەر دەشتەوێ دەست لە ملی ڕاستییەکان بکەی
برۆ لۆ دیواری مزگەوتەکان
خەڵکی داخی دڵیان
... لەوێ ...
... هەڵواسیوە
* * *

ئای ژنەباوك بەسۆزەكەم

بابە هێمنی كەمێ پێ لە دڵم نێم

بابە دڕكی شەڕ.. ئاشنات كەم

مەڵێ شەڕ دەناسم ...!!

گوێم لێ ڕادێرە

شەڕ گەمەكانی ئێمە نیە

بەدەست لەملانێ .. لەیادمان چێ

بێ سەر فرۆییمان لۆ كەس

ئەمە بێ بەهانییە

سەر بڵندیە ..بۆ جەرگمان

كەسمان باڵی كەسمانی..

بەئاگری شەیتان .. نەسووتاندوە.

ئای دایكی منداڵ و ...نازەكانم.

دایكی تەمەنی بەسەر چووم

ئازاری دڵم ڕاژێنە .

با شەڕ دڵم هەڵ نەكۆڵێ

باخۆم نەكوژم و

تۆش .. زەوت

...بكرێی

* * *

ڕادیۆکەم لێ بۆتە دێوەزمەو...
منیش پاسارییەکی برسی.
دەسا ڕوحەکەم
با ساتێ سەر لە کۆشت نێم
لایە ..لایەکەی داکم لۆ بکە
سا بەڵکو...
مەرگ بێتە میوانم و
ئەسرینی* بێ نازت نەبینم
لە بۆ ..هەتیوان و بێوەژنانی ..
ئەم شەڕە
باچی دی لەپرسەی هەموان..
چەپ گەرد**... ڕانەمێنم
بالە بۆ ...
شەقژنی*** کۆترەکان نەگریم
لەترسی قرمژنی شەڕ
مادۆکی****...
... دەنێژن.

* * *

*ئەسرین: فرمێسک، رۆندك، ئەشك.
**چەپ گەرد: ڕۆژگاری چەوتو ناڕاست.
***شەقژن: شەقەی باڵی باڵندە لەکاتی فڕینیا.
****قرمژن: دەنگی تەقەی گەورە، بەتایبەتی بۆ تۆپونالە بەکاردێ.
*****مادۆکی: سەردەمی ڕێك کەوتنی نێرو مێی کۆترە پێکەوە.

ئای ژنە بەسۆزەکەم

... نیاز گیان

نازانم لە بۆ مەرگ.

لە ئامێزم ناگریێ.

تا چەرمەسەری ئەندێشەکانی شەڕ

لەگەڵ خۆمدا بشارمەوە..

لە تۆو...

لە منداڵە سۆز نەدیوەکانم ..لە خاڵیان ...

تەنها گیانەکەت..

کە هەناسەکانی منە

دەیکەمە قوربانی .. تۆو..

دایکە خێر نەدیوەکەم

دایکە بە سۆزو..

سۆز نەدیوەکەم.

بیرتە لە یەکەم نژیارماندا

کەرێك .. بەڵێ کەرێك زەڕی، زەڕی تەقە

تەقەی خۆشیی بەسەرداکردین

هەر دوو ..سڵەمینەوە

دەزانم تۆ لەو رۆژەوە

قینت لە تەقەیە

من زۆر لە مێژتر..قینم لەتەقەو

رقم لە شەڕبووە..

دوزەخستان

بیرتە ...لەیلاکەم لە نژیارێکدا*

ئاخت هەڵ کێشا

کەبەرگی وەك ...

سمێڵ ڕەش کەرەوەکە...

... ناپۆشم.

جێگامان وەك ئەو ..

بۆ نە ئەڕازایەوە.

دەست بەسنگەوە... بەردەستان

رانە ئەوستان لەبەر پێمان

دایکی (رۆزان)**

لەو ساتەدا نەم ویست

موچڕك بێتە میوانت و

بەڕق و کینە ئاشنات کەم .

بەڵام ئیستا با بزانی

... کە من و تۆ ...

هەر یەکتری دە ناسین

تۆ لۆم بویتە دایك و

فرمێسکی هەتیوانەم ...

... دەسڕی ..

*نژیار: ناهەنگ

**رۆژان: کچی شاعیرە

ئەو دیکۆرە
بە عارەقی خوێن کێشرابوو
ئەو پیاوەش.. پیاوی شەڕبوو
دەسکەوتیشی ناسنامەی خوێنە
بۆ رژ وای جەنگەو
گۆشتی خۆی دەخوا.. لە برسا..!!
ژنیشی زۆرەو..
بەبەرگی خوێنەوە ئاوێزانی ژنانی دەبێ
ژنانیشی ناسڵەمێنەوە
دەسا گوڵەکەم
نەتۆی بێگەرد.. ئەو ژنانەی
نە منیش خۆم پێ دەگیرێ
بەردەستێ لەبەر پێما
کڕنووش بەرێ...
بۆ هەگبەی پڕ ئازارم
ئەو ئازارەش
خوێنی برایەکی کوژراو بێ
لەشەڕی خۆکوژیدا..
بەهای خوێنی
لەگیرفانی ناهەقی من ...
... نرابێ ...!

*   *   *

ئای شەڕ ...

... ئۆف شەڕ

ئەم وڵاتە

ڕۆژێ بۆنی خوێنی لێ دێ ،*.

ڕۆژێکیش خوێن دەی گرێ،*.

لە ڕووباری خوێنی خۆشیا دەخنکێ

کەسیش نازانێ کێ داگیری کردووە

سا بۆیە ئاواتم

بۆتە کۆیلەی گریان و

سەری کردۆتە سەر...

لاشەی چرپە ..

بەسۆزە سەرپڕاوەکان

دەگریم...

.... بۆ ئەو زارۆیانەی**

چاویان بە گوڵە سورە هەڵ نەهاتوەو

بە نێرگزیش...

.... بەبۆن دەکەون

سەبزیش .. ناناسن

هۆکاریش شەڕ خوازانە

ئێستا لە ئێمە گەورە ترن ••

بەڵام مێژوو گۆڕیان

پێ ڕەوا نابینێ .

* بۆچوونی هـاوڕێم
ماجیدی کریم چاوڕەشە بۆ
شەڕی ناوخۆ
* زارۆ: منداڵ
** سەبز: خەندە

ئای دڕندە
ئای سەر چۆپی گر
برسیمەو نانم لە بۆ ناخورێ
مراکەکەم * لێ بۆتە
خاکەنازە بەسۆزەکەی
ئاورەحمانی زەولۆو**
خواردنم لێ بۆتە
گۆشتی ونی ئەنفالەکان
پێ لە دڵم دەنێم
لە دژ نەیاران..
بە هەناسە بڕکێ
قووتیان دەدەم
نا لە برسا.. لە شەرما .. بەڵێ لە شەرما
لە شەرمی (شەم)ی*** کچم
لە قەبرستانی وورگما
لە گۆڕیان دەنێم
مە بادا
خۆزگە بەحاڵی خۆیان بەرن و
نەفرەتمان لێ بکەن

*   *   *

مراك: کەوچك.

ئاورەحمانی زەولی:

ئەم زاتە لە سالی گرنییەکە واباس دەکرێ. هەمیشە سووراوەتەوەو خاکە نازیکی بچووکی پی بووە لەهەر شوێنی یەکی بمردایە بە کۆلی خۆیا دەداو لە پشت سەرای ئیستا لە کۆیە لەقۆرتیکی دەنا.

تا ئەخۆشی لەناو شاردا بلاو نەبیتەوە، وەك باس دەکرێ خاکەنازەکەی زۆر بچووك بووە، تا بتوانی هاتووچۆی پی بکا. مالیشی لە گەرەکی (قۆرتی) بووە.

شەم: کچی شاعیرە.

ئای شەڕ...
نێزەی گاسنی قینت
چیتر لە دڵی خاکم مەدە
نەمامی نەهامەتی مەچێنەو
بەخوێنی پیست ئاوی مەدە
لای من بەرت هەموو ساڵێ
دەگەندەنێ *
ئێستا لەگەڵ تۆ ڕاماوم
ئێمە بە داستانێ لە ئازایەتی
ناسرابووین
هەمێستا.. ئەو ئازایەتیە
نەهامەتی مەرگمانی پێ سپێراوە
تەنهاو ... تەنها ئازایەتیەکانمان
لەشەڕی خۆکوژیدا
خۆی دەنوێنێ
ئۆف شەڕ... ئاخ شەڕ

(کۆمەڵێ سەگ ..خوێڕی بوو بوون .. کابرایەك نانی پێدان. کە کابرا ڕۆی بوو بەشەڕیان لەسەر نان هەموو سەرو کلکی یەکتریان قرتاند)

*دەگەندەنێ: جۆ یا گەنم کە باران بەکەمی دەبارێ و لێی دەدا. چەکەرە دەکا بەڵام سەوز نابێ واتە ناڕوێ.
** دێڕێ لە شیعری ئازاد محمود، بە هەندێ دسکارییەوە.

ئاخ شەڕ

ولاٚتەکەمت کردۆتە ئاگردان و

دەتەوێ بەرەو شەکەتی...

لە کۆڵم نێی

بۆ کوێم دەبەی .. هەردێمەوە

نا دۆڕێم ...نا دۆڕێم... نا.

ئەز نەوەی حاجی و صابرم *

دەست بەرداری داکم نابم

خۆشم لە قۆزاخەی

ئەشکەنجە ناخزێنم

کۆچ ناکەم... شەڕ ناکەم

(شەیتان.. ئیتر ڕۆن مەدە لەسنگت)**

خۆمن شەڕناسەکان نیم

لەگەڵ پاسپۆرتەکەم دا... بنووم و ..

وەك قەرەج ...

بەڵێ وەك قەرەجی ماڵ لەکۆڵ

هەموو دنیا...

بەولاٚتی خۆم بزانم و

لەبەر مەرامی ورگی برسیم

ببمە زکزاك ***

*صابر: مەبەست لەحاجی صابر کۆییە کە ناسراوە بەحاجی صابری عەتار. باپیری شاعیر.

** پەندە.

***زکزاك: ناوی ئەو باڵندەیەیە کەددانی تیمساح پاك دەکاتەوە.

ئۆی شەڕ ...

ئای ئاهۆ *

بریاو... بریا

لەقەنارەی چەندەسەریی زریانی شەڕ

را نەچڵەکیمایە

فرمێسکی ئیمساحاویم

بڕشتایە.

یا وەك گێلە پیاوان

تەنهاو... تەنها

لە ناوله وێڵەکەی بترسامایە

ئای چەکداران

من ئاشتیم کردۆتە سەنگەری شادی و

کۆمەڵێ پەژارەییم ..لە پاشکۆم ناوە

هەموو ڕۆژێ لۆتان دەگریم ..

خۆتان لە تابووتی مەرگ ناوەو

تەنها دەست بەسنگەوە

سوپاسی ئەوانە دەکەن

کە لەبۆ مردن...

... لەکۆڵیان ناون

*ئاهۆ: دەرد، پەتا

دۆزەخستان

وەی شەڕ خوازان
دەباساتیێ دەرفەتە تۆزاوییەکان و
خەونی باڵادەستی لەگۆڕنێن
داو دۆزین*.. ئاوێستاتان ** لە باوەش دەنێم
تاکەی مارگەستی نابن ***
سەروەری خۆتان بن
(مەمان شۆن بەگاویێ چاکەی دواییمان ناویێ)****
تەرە نابن لە مێژوو
مێژووی هیچ دڕکیێ .. گوڵێ نەبووە
داری شەڕ بەری هەر نەهامەتییە
هۆلاکۆ ... شەڕی لە ئامێزی نا
نغرۆ بوو
هێتلەر .. دنیای لەئامێزی گەلی نا بەشەڕ
ئەنجام ..شەکەت
بیێ ئارامگا .. بەفەناچوو
ئێستا دەتانەویێ وێرانستانتان لە هێتلەر
باڵابەرز تربیێ
ناوتان لە هۆلاکۆ ... جوانتربیێ
(نەیرون) یشتان بە مێژوو بیێ
خۆتان بڵێن ؟؟
ئێرە دۆزەخستانە یان نـــــا .

*داودۆز:بەمـــــــەلێك دەوترێت کەهەست بـــەداو بکات.
ئاوێستا: کتێبی پیرۆزی زەردەشت.
مارگەست: مارانگاز
نەیرون: سووتێنەری رۆما

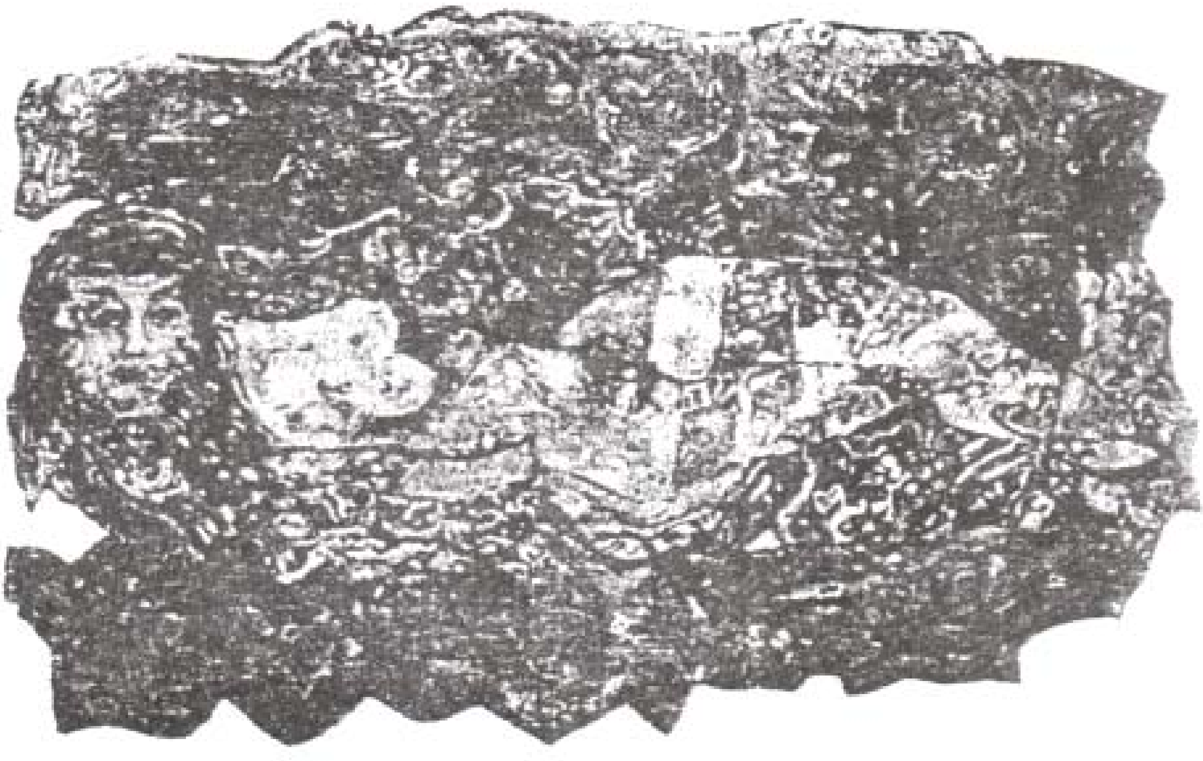

دۆزەخستان

ئای شەڕ

لەگەڵ بیستنی ناوی بەشوومت

منی زامدار بەتۆ

شوێن هەڵگری پێ ڕەشەکانت دەبم

دروێنەی دەسکەوتەکانت .. دەکەم

بێ پاشەکشێ ..

ئەمانە لە باوەش دەنێم

کفن و خوێن ...... ترس و گرانی ...... پرسەو ڕەش پۆشی

گریان و هاوار .... قەبرو نەهامەتی

سواڵ و ماڵ وێرانی لەگەڵ غەمو پەژارەش ...

.... کۆکەنی دەکەم*

برین و ئاوێلکە .... بۆنی بارودو ناڵەی بریندار

جەرگ سووتاوی و واوەیلا .. سنگ کوتانو نزا

برسێتی و دزی... ئاگرو ئاسن

لەگەڵ بزگەنی جەستەی بەجێ ماو

دەسکەنە دەکەم

لەئامێزی خۆمیان دەنێم

بەسەریانا دەگریم...

هەر دەگریم...

تا ڕۆژێ بێ ...

... لەبۆم بلوێ

*کۆکەن: بەواتای دەسکەنە دێت، بەواتای گیارنینەوەش دێت.

بەهەودای لافیتەی رەشی*
مردووانی ئەو شەڕە
دەنك... دەنك ...
دەیانهۆنمەوە
بەناوی هەتیوان و بێوەژنانی...
ئەو نەهامەتییە
دەیکەمە ملی سەرکردەی
...سەرکەوتوو...... کەنییە
لەگەڵ نامەیەکی داخراو
کەتەنها... لەبۆ خۆم دەزانم
چم تیا نووسیوە
وێنەی کوژراوانی ئەو شەڕەش
لە تۆمارگای بیرم دەنێم
سا ئەگەر خەونی هەمووان هاتەدی
لەبەر سۆزی هەتیوانیان
پەیکەرێکیان لۆ دەکەم...
ناویان دەنێم
شەهیدانی سەر شێتی ئاشتی
(ئای کە وانیە)

*هەودا : تاوەبەند

دۆزەخستان

کات ... نیوە شەوە

دنیا تاریکستان .. بێ چرپە

تاق.. تاق ... تاق × ٣ ...بابە تەقەیە... ؟

گیانی بابە ...تەقەنییە ... هەورە تریشقەیە

پێڵوی چاوی بەرائەتی لێك دەنێ و

گومانی هەورە تریشقەو ترس

خەوی لێ دەکاتە میوان

بێ دەنگ دێمە دەرێ...

هاوسێ کان دەبینم

مژدەی پێشوازیی شەڕ وەستان

لە مل یەکتر دەنێن

تاق..تاق..تاق ×٣... تەقەی خۆشییە

ئەو ساتە لەهەموو ساتێ زیاتر

مەترسی و بێزاری...

لەباوەشی کاولستانی ئەشکەنجەیا ...دەم گەوزێنێ

دەگریم... لەخۆم دەپرسم

ئەدی... ئەوو تفەنگانە نەبوون

شەڕییان پێدەکرا...

... یەکتریان دەکوشت

تۆ بڵێی ئەو تفەنگانە

عەقڵیان بە تەقەی خۆشی بشکێ و

بە (تاڵی) شەڕ... نەفامن

ئای ئازارەکانم...
دەزانم خۆتان لەبۆ سبەی ... مەلاس داوە.
خەلکی... بەیانی کۆبوونەوەکان دەبینێ
ئەرناسەکان... یەکتری لە ئامێز دەگرن
خوێن خۆرەکانیش... چەپلە لێدەدەن
ئارامی دلی پڕ خورپەی شار... دادەپۆشێ..!!
منیش وا دەزانم...
لەسەر پشکۆی ئاگری شەڕ...
بەتەنیا بەجێ ماوم... تەنهاو... تەنها
تەپەی لەپی دەستی سنگ کوتان
سنگ کوتانی کوڕ کوژراو... دەبیستم
کوڕەکەم ڕۆ... کوڕە قارەمانەکەم لەپای چی ڕۆ ؟
منیش هەر دەگریم
هەموو دەولەتان دەبینم
تەنانەت... پیاو کوژەکانم... دەبینم
ئەوانەش دەبینم...
کە خۆیان بێ نانن
زێڕەکانیان لە دەستیان
پارووەکانیان... لەدەمیان
دەترازێنن...
بۆ فەلەستین
بۆ هەلەبجەش... کۆیلەو بەندی
بێ دەنگی... بوون

ئەفسوس*
له ئێمەی بێ کەس
خۆمان... خۆمان... دەکوژین
هەربێ کەسین
بشمان کوژن...
... هەر بێ کەسین
دەسا مەرگ ویژدانت بێ
تا کەنگێ لەئامێزم ناگری
باپرسەی بێ کەسانیش نەبینم
باشیعری ئەو شاعیرە دوو ڕووانە نەبینم
له بۆ فەلەستین و منالآنی...
تەل زەعتەریان نووسیوه
خۆیان و منداڵیان لەوان برسی تر
ولآتیان لەفەلەستین... بریندار تر
ئای فەلەستین...
نەتۆو... نەدۆستانت
تکایەکیان بۆ نەچاندین... له ئەنفالا
دەبا هەر لەبۆ خۆمان... بگریم
هیوا پێ ڕەوکەکەشمان **
هەربینا ***
بووە باوێزەی بەر هەتاو!!!

*ئەفسوس: حەیف.
**پێ ڕەوکە: تازە سەرپێ کەوتوو.
***هەربینا: هاکا.. ئەوەندە دەزانیت.
****باوێزەی بەرهەتاو: بەمیوەیەك باوەراندوویەتی

ئای شەڕ

منی زامدار بەتۆ

مەرگ ڕەنجاو لەمن

کەسی ترت پێشك نایە

بەچڕنووکی پیست..

قەتماغەی ئازاری دڵی هەڵدەیتەوە

بەپریشاڵی دڵی

پەتی قەنارەی لۆ بهۆنیتەوە

بیگەوزێنی لە خوێناوی شەڕداو

خۆڵو دۆی نیشان بدەی

من ڕقم ناتۆرێ... لەتۆ

مووچەت... ڕسوایە

ئەوو خۆڵو دۆیەیی...

کەس بە ڕەوای نابینێ...

لای من...

باشترە لە خوانی تۆ

دەیدەمە منداڵەکانمو

ڕاویان دەنێمە ژێر زەمینە

تاریکستانەکەمانەوە

تا جەرگی دایکیان... نەسووتێ

با دڵم خورپە نەکا

باساوا تۆز نەدیوەکانم
لە قرچوو هوڕی ئاگر نەترسن
با لە ئۆرگانەکانەوە...
فێری شەڕە جنێو نەبن
بابە دەتۆش لەگەڵمان وەرە خوارێ
دڵی بابە من ئاگام لە ماڵەکە دەبێ
بابە توخوا... وەرە
با تەقە نەت کوژێ ...
دوایی کێ جەژنانەم باتێ...
... کێ سەیارەکەمان لێ بخوڕێ ..!
هەناسە جوانەکەی بابە... مەترسە...
برۆ بەلای (دارا دوو داری دی) یەکەتەوەو واهاتم بۆ لات
خوا تۆ لۆ داکت... داکیشت لۆ من بهێڵێ
تا ئەم نەمامە لە بۆ مێژوو... چەکەرە دەکاو
یەغباڵی* ئێوە ... لەئەستۆی شەڕ ناسان دەنێم
لە بۆ مانی خۆیان... ئەستۆیان
بەنەهامەتیی شەڕەوە لکاندوەو...
بوونە تە سیپەكو ئێمەیان لە نامێزناوە
نەیاریش هێدی... هێدی
بۆ مەرامی رامان دەژێنێ
سیپەکیش... وەك بەردەبار**
هەر فڕی نەدرێ...

*یەغباڵ: چارەنووس.
**سیپەك: ئەو سێ دارەیە
کەمەشکەی پیا هەڵدەواسرێ.
***بەردەبار: ئەویەردەیە
لەسەرتای بارێك دادەنرێ، بۆ
هاوسەنگیی بارەکە.

ئای شەڕناسەکانی...

سەدەی بەردین

ساوایەکی برسی...

دایك دزراو... بێ پەنا

خۆی لە ئامێزم نا

دڵم کردە پەناگای

ئەمێستا...

... دایکی لە یاد چووە

تەنها سینەم... دەپێکێ

ئای سەدەی درۆ

... ئای ئاگری شەیتان

ئەم بەرگە کوشندەیە چییە

ئاودامان لەبەرت... هەڵکێشاون

بەچی چاووت... زەوت کردوون

وا هەنگاوی ئاشتییان پێکا

بەبڵێسەی ئاگری شەڕ

متمانەیان... تۆقاند

لەم شا دەرفەتە...

ناپاکیش بەخوێنی ڕق و کینە

ئاوی مەردایەتی‌دا

لە خوێنی ڕژاوی شەڕیشدا

نەهامەتیی بۆ ئێمە بژار کرد...

شەڕ خوازانی... چاوو ڕاوو درۆش

بەئاگری شەڕ...

... خۆیان گەرم کردەوە

بەخوێنیش...

تینوێتییان شکاند

تکای دایکانیان لە (پێ) ناو...

منالەکانیشیان... بەیدەست

بەون بوون سپارد...!!!

منیش هاتمە سەرچۆک*... بەڵێ هاتمە سەر چۆک

لەو خۆڵە بێ تاوانەی...

شەڕ ناسەکان.

بەخوێنی خۆیان و...

چەکی دوژمن

دەیکەنە قوڕاوێکی خەست !!!

بۆ سەری دایکە

کلۆڵە

کانیان...

(پێرار سەلاجەکەیان فرۆشت، پار تەلەفزیۆنەکەیان.

ئەم ساڵ رادیۆو موسەجیلەکەیان، بۆ ناموسیش خوا کەریمە)**

*هاتنە سەرچۆک؛ دانیشتن لەسەر ئەژنۆ. لەبەزین و تەسلیم بووندا بەکاردێت

**ئیسماعیل بەرزنجی

ئەفسوس...

جارێکی دی... ئەفسوس.

داپلۆسین بلێسەی کرد

پرسیار... لە سێدارە درا

وڵات... بووە مەنفا

شار... بەندیخانە

ئاڵا... کفن

گۆڕستان... سەیرانگا

ئەنفال بێ کفن... باڵابەرز

کوژراوان بەکفن... سەرکز...

قوتابخانەکان

پیکەری شەڕیان تاشی

شەڕ بووە هونەری جوانی

منیش...

تەنها... و... تەنها

لە مابەینی خۆماندا...

... نەترازێ ،

قارەمانێکی نەبەردم ناسی
لەشەڕی...!!!
... شەهید بوو.
ئافرەتێکی جوانیش...
لەهەوای ئازادیدا
... جەستەی خەملآن .
ئەم قەصیدەیەش...
لە دایك بوو
ئەمێستا...
کوڕی ئەو قارەمانەو...
عارەبانەیەکی دەستیی دەبینم
هەموو رۆژێ چاوشارکێ
لەگەڵ پۆلیسدا دەکات
مەبادا، دایکی لەبرسا سەری
بابی...
... شۆڕبکا.
ئافرەتە جوانەکەش.
پەل بەست لە شەستییەکە...
قەصیدەکەی منیش کەس
... نەی خوێندەوە !!!
تا فرمێسکە بزە* بناسن و
منیش...
شادە مەرگ** بم.
لە دۆزەخســـــتـان

*فرمێسکەبزە: گریان لەخۆشییا.
**شادەمەرگ: سەکتەکردن لەخۆشییا.

سوپاسم بۆ مامۆستا (عوسمان شەیدا) کە بە زۆر دڵی پڕ لە ئازارمی بە ئێوە ناساند . وامنیش ڕاستیەك بێ زۆر لێکردن لە دڵمدا ئازاد دەکەم بۆ ئێوە کە لە (شەڕی کورد کوژە) دەترسم .

بەلام ئەوەی لەلای من زۆر سەیرو سەمەرەیەو جێی پرسیارە : سەرکردەکانە . کە لەمن زیاتر لەو ئافاتە دەترسن ، تەنانەت لەشەوانی شەڕدا نانوون لەترسی هەڵهاتن .بەلام خۆنەگەر هەڵیش نەیەن خۆیان باش دەزانن ((لەشەڕدا سەرکەوتوونیە؟!)) ئەدی ئەم شەڕە لە پای چی !

ئەم پرسیارە لە بۆ مێژوو بەجێ دەهێڵم ، گەر دەست لەملی یەك نەکەین هەموو .

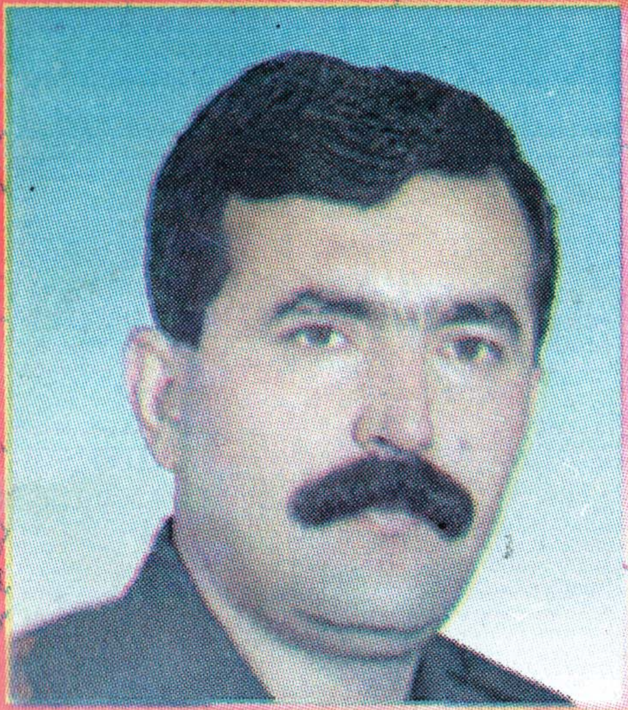

ماچ

گیانێکی هەردەم پڕ سۆزە
باوك دەییە خشێتە کۆرپەکانی
نازێکی تر لە بۆ خۆی دەچنێ
وەلێ من بێ بەری بووم لەو ماچە
سا بڕیار بێ لەبری بابم
کە بیری چووە ماچم بکا
دوو جار کۆرپەکانم
بەماچ گەورە بکەم
جارێ وەك باوك
جارێ وەك باپیرە

نرخی (١٥) دیناره